

Litvakų poezija

Konkursui vokaliniais kūriniais sukurti pagal litvakų poetų tekstus

Vilnius, 2026

Lėja Goldbergaitė. „Pušys“

Gegutės balso neišgirsi čia,
Nepasipuoš šios pušys šydu sniego,
Bet kai tik jų šešėly atsisėdu,
Vaikystė mano grįžta paslapčia.

Spygliai niūniuoja pasakos žodžius.
Šaukiu snieguotą tolimą gimtinę,
Prie apledėjusios žalsvos krantinės
Svečiam krašte savas dainas girdžiu.

Gal paukštis klajojantis, tik tas,
Pakibęs visad tarp dangaus ir žemės,
Dviejų gimtinių skausmą supras.

Su juo ir aš kraštus du apgyvenus,
Dukart išaugau, leidau dvi šaknis,
Kaip mano pušys – į abi šalis.

Itzik Manger. „Lopšinė“

Nežadinsiu tavęs,
nebent tik paukštis,
regėjęs tavo auksines akis,
įskridęs atsitūps prie lovos paslapčia:
jis susilažino su vasaros nakčia
(gražia ir apimta puikybės),
kad tu gražesnė šimtąkart už ją.

Nežadinsiu tavęs,
nebent tik vėjas
skubiai įsmuks pro praviras duris.
Ir ką tu padarysi, jeigu vėjas drįs
patikrint, ar yra kas nors gražiau
už debesis, žvaigždes, šunis.

Nežadinsiu tavęs,
nebent tik medis
per garsiai sušlamės tau miegant.
Seniausias viso miško medis,
Jau visko matęs, tūkstantmetis.
Ir ką tu padarysi, jeigu jis nuspręs
patikrint, ar yra kas nors gražiau
už jo ošimą, žiedus ir svajas.

Nežadinsiu tavęs,
nebent tiktai lietus

atklęs pavargęs, pilkas iš savų kelių
 ir pasibels į langą savo pirštais.
 Lietus dar jaunas,
 jis dar tik vakar buvo princas,
 dabar užkeiktas, bet jei nusišypsotum –
 jis tuo, kuo buvo vakar, vėl atvirstų.

Nežadinsiu tavęs,
 nebent tik angelas,
 atskridęs iš slaptųjų tolumų
 ant balto mėnesienos spindulio,
 priklaups prie tavo lovos
 ir užgiedos: „Ak, mano sese, sese,
 ką dar gražesnio šiam visam pasauly
 už mus abu atrasi“.

....

Ša, dabar aukso sklende
 Užrakinsiu duris.

Avromas Suckeveris. „Malda stebuklui“

Čia tu, čia tu! Tikros gyvybės grūdas
 tarsį trynys negyvame lukšte.
 Čia tu, čia tu! Padėsi man nežūti,
 jei ašarom sušildysiu tave.
 Aš nuogas šaltyje. Bet šildau – pažiūrėk! –
 aš tavo trapų lukštą: pagailėk!

Juk kada nors tu privalai ištikti,
 jau nusimetęs žodžių grandines.
 Ir mūsų žvilgsniai turi susitikti,
 kai stosi tarp žudikų – ir manęs.
 Kai melsi pats stebuklo nejučia,
 kaip aš dabar su ašara karčia.

Mirtis greita. Ant kulkos dyglio joja
 suleist nuodų į mano tamsią veną.
 Švininis dūris tuoj pakirs man kojas,
 jei tu nespėsi tapti mano siena.
 Jei pavėluosi – tau pačiam skaudės,
 nes slėgs stebuklo sąžinę kaltė...

Vilniaus getas, 1942

Avromas Suckeveris. „Juodi erškėčiai“

Erškėčiai auga
 virš mano motinos namų –
 paklaikę, dygūs vakarykščiai žvilgsniai!
 Ir aš –
 ant jų aštrumo apsigyvenu,
 ir išrišimo ieškau
 juoduos erškėčiuos.

Jaučiu – mamos dvasia
 dar sklando viršum jų.
 Dabar juodi erškėčiai –

mano psalmė.
Artėjant nakčiai,
kai tiktai rasos nepažįsta ašarų,
į juos aukštyn lipu
apsvaigt nuo skausmo.

Ir mano lūpoms – debesims virš žodžių –
šnabždant pateka jaukus naminis mėnuo.

Ir To,
kuris sodina juoduojančius erškėčius,
maldauju:
pasodink mane kaip juos,
aš noriu čia gyventi,
gerai man čia, gerai.

Nusirengiu.
Ir imu šokti,
šokti,
šokti,
kol erškėčiai pradeda žydėti nuo mano kraujo.

Aš noriu čia gyventi,
gerai man čia, gerai.

Vilnius, 1945. Iš jidiš k. vertė Mindaugas Kvietkauskas

Avromas Suckeveris. „Du medžiai“

Du medžiai kamienais

Suaugę į vieną.

Mediniai jų kūnai

Derva aplieti,

Suaugę į vieną,

Suaugę į vieną

Dienom ir naktim.

Širdis širdyje,

Lytis lytyje,

Dvi žalios liepsnelės,

Suaugę

Kamienais

Į vieną vienovę.

Rasotos karūnos –

Lyg grožio šventovė.

Šakelės – ištryškę saldžiausia

Palaima.

Ir veda prie medžių

Takelis, kur saulės raštu

Užrašyta štai taip:

Takelis

Į žemišką meilę.

Avromas Suckeveris. „Vilnius“

Man nereikia prisiminti, tu atmintis tikroji mano;
 Stoviu dykumoj, šešėlis – saulės laikrodžio rodyklė,
 Ir apraudu tavo gyvastį, kiekvieną tavo namą,
 Sukdamasis amžinai aplinkui ciferblato dyglį.

Lyg širdis nematomas, budriai sugaudžia varpas – tavo vardas:
 Vil-nius! Vil-nius! Vil-nius! O garsai palydinčios gamtos –
 Gatvės, prarajos, pažįstami veridai ir vienas veidas,
 Tarp vaiduoklių ir bedugnių vienas šlapias vardas: mama.

O, jei tik galėčiau ant pečių atnešt jos kaulus šičia!
 Tarsi deimantą tave Siono kalnan inkrustavęs,
 Guodžiančiame antkapyje šias eiles aš išraižyčiau
 Ir su vaikeliu parklupčiau basas prie mamos šventovės.

Avromas Suckeveris. „Duona ir druska“

Visiems priklauso saulė, bet užvis labiau
 Ji man vienam priklauso.

Nereikia man tamsos šaknų.
 Esu aš saulės
 Vaikas.

Aš pats esu gyvenimas,
Ir mano atmintis – tai sidabrinės lapės
Snieguoti pėdsakai.

Ir kirvis, kurs ateis manęs iškirsti,
Privalo likti, liks man paklusnus.

Aš esu tyla. Aš –
Jos duona ir druska.

Matilda Olkinaitė. „Naktis“

Tu užmik. Per laukus
Tyliai žengia tamsa.
Dega žvaigždėm dangus,
Dega žemė kančia.

Tu užmik. Vakaruos
Patekėjo mirtis.
Nematysi tu jos.
Ji tavęs nematys
Danguje nusiris
Sidabrinė žvaigždė.
Žemėj vaikščios Mirtis
Pasiilgus nakties.

Tu užmik. O kančia
Visą naktį rymos.

Užliūliuotas sapne
Nematysi tu jos

Nematysi, kaip kris
Sidabrinė Žvaigždė.
Tik naktis atsidus,
Ir tamsa sudrebės

Matilda Olkinaitė. „Mano laimė“

Liejas džiaugsmo upės,
Pinasi daina.
Mano laimė supas
Mėlynam žiede.
Šypsos visos gėlės,
Šypsosi žiedai.
Aš tokia mažytė,
O dangus aukštai.

Skamba džiaugsmo giesmės,
Aidi danguje.
Mano laimė supas
Mėlynam žiede.

Matilda Olkinaitė. „Mėlynas paukštis“

Per padangę tolimą
 skrido paukštis mėlynas
 Skrido nesustodamas,
 Šviesią giesmę liedamas
 apie laimę amžiną,
 Džiaugsmą nenuvystantį,
 Šypseną negęstančią,
 Dainą nenuskambančią.

Kloniais ir pakalnėmis,
 Per girias ir dykumas
 Sunkių žingsniu mindamas
 Rūsčiai žengė milžinas,
 Akimis ieškodamas
 Paukščio skaisčiai mėlyno,
 Skrendančio padangėmis,
 Šviesią giesmę liejančio
 Apie laimę amžiną.

Per padangę tolimą
 Skrido paukštis mėlynas.
 Ir įsmigo strėlės trys
 Juodą mirtį nešdamos,
 Ir krūtinę pervėrė
 Paukščio skaisčiai mėlyno.

Ir suvirpo aukštumos

Ne giesme banguojančia
 Apie laimę amžina,
 Džiaugsmą nenuvystantį –
 O suvirpo aukštumos
 Skundu paukščio mėlyno,
 Virpančiu atodūsiu
 Begaliniu ilgesiu.

Vai, kilpine virpanti,
 Kam paleidai strėlę tu,
 Strėlę nuodingiausiąją?
 Kas dabar giedos erdvėms
 Apie laimę amžina,
 Džiaugsmą nenuvystantį,
 Šypseną negęstančią,
 Dainą nenuskambančią?

1940

Matilda Olkinaitė. „Mano tauta“

Dvi juodos akys vėl užsiliepsnojo
 Negęstančiu, nemirštančiu skausmu.
 O jie – pro šalį eina ir praeina,
 O man, o Viešpatie, taip neapsakomai klaiku.

Jūs girdit? Girdit klaikų juoką –
 Kalnai, kalnai drebės nuo jo –
 Ir upės alps, ir jūros alps - - -

Ir verks akmuo, ir verks akmuo...

Jūs juokiatės? Jūs einat ir praeinat,
 O man, o Viešpatie, taip neapsakomai baugu.
 Tas juokas – toks klaikus... Ir akys juodos dega
 Negęstančių, nemirštančių skausmu.

1938-11-26

Giršas Ošerovičius. „Naktis“

Jeigu paukštį iš narvelio tu išleisi,
 Tai nereikš, kad narvas ištuštės.
 Nes nutūps kažkur ant medžio laisvė
 Ir alsuot tavoį širdy pradės.

Dureles atverki – vėjas tesiūbuoja.
 Žudantis įtaisins yra sklendė.
 Iš kalėjimo pasklidusi daina – meluoja,
 Spalvos niekada narve nesuspindės.

Giršas Ošerovičius. „Sena melodija“

Man skamba vėl melodija sena.
 Vaikystė sugražino ji mane.
 Tarytum vėl iš naujo pamačiau,
 Kas užmiršta, ką metų vėtroj išbarsčiau.

Aš pamačiau ir vėl save tenai,
 Kur pirmą žodį ištariau seniai –
 Tenai, kur pastebėjau kažkada,
 Kad mėlynas dangus, o žemė mūs - ruda...

Man skamba vėl melodija sena.
 Kadais ją vėjas grojo kamine,

Kurio nebėr!.. Bet vėjas randa ją
 Kažkur kamputyje, manoj atmintyje...
 Ką man daryt? Daina ta iš tiesų
 Juk skamba šiandien nebe tuo balsu.
 Man senos gaidos aidi vėl jaunai..
 Ar tuo tik nenusidedu aš mirtinai?

Giršas Ošerovičius. „Rudens daina“

Jei žemėj išties būtų aukso kalnai,
 Ar tartume mes, kad tai aukso kalnai?

Juk būtų jie mums be vertės didelės –
 Kai mėlis dangaus, kaip žalumas žolės.

Tas kas iš to trokštamo, jeigu podraug
 Bijaisi, kad jo tau nebūtų per daug.

Svajoj aukso kalnus sukūrė žmogus,
 Iš pasakų lijo jam aukso lietus,

Tik perteklių gerbė, o trupinio – ne,
Nustojo svajonė jam būt svajone...

Todėl nekenčiu aš tų aukso kalnų.
Aš, siūlą auksinį suradęs, einu -

Gyslelę – ir ji man brangi dovana
Jau būtent dėl to, kad tokia ji plona,

Ir būtent dėl to, kad nepastebimai
Beribiuose kloduose dingsta jinai...

Kai tikrojo džiaugsmo ieško katras,
Sakau jam: „Ploniausia siūlelį surask!“

Mošė Kulbakas. „Vilnius“

Su talesu vaikšto kažkas tavo mūrais.
Naktį liūdėdamas vienišas budi mieste.
Įsiklauso: seni pereinami kiemai ir šventyklos
Aidi lyg apdulkėjus, užkimus širdis.
Tu esi psalmynas iš geležies ir iš molio;
Kiekviena siena – melodija, kiekvienas akmuo – malda,
Kai liejasi mėnesiena į kabališkas gatves
Ir iškyla tavo stingdantis nuogas grožis.
Liūdesys – tavo džiaugsmas, bosų gilių džiugesys
Choro dermėj, tavo šventės – budynės,
Ir tavo paguoda – spinduliuojantis skurdas

Lyg priemiesty vasaros tylūs ūkai.
 Tu esi Lietuvon įstatytas tamsus talismanas,
 Apipintas kerpėm ir samanom pilkom;
 Kiekviena siena – pergamentas,
 kiekvienas akmuo – šventas raštas,
 Išdélioti mįslingai ir praskleisti nakčia,
 Kai ant senos sinagogos sustiręs vandens nešėjas
 Stovi ir barzdą užvertęs skaičiuoja žvaigždes.

Hermanas Krukas. „Duona“

Aš niekad neišmaniau, ką reiškia duona.
 Neišmaniau, koks duonos trupinio skonis,
 Kai valgiau jos kiek panorėjęs.
 Dabar mes gaunam atsvertą riekę,
 Ją valgom ir skaičiuojam gramus,
 Kramtom ir gailim kąsnelio burnoj...
 Nūdienos sapnas braunas į širdį,
 pakerta valių: duonos, nors kąsnį duonos! –
 graužia ir maudžia – gramas, gramas.
 Tai Klooga, aš valgau be galo lėtai;
 Gailiu sau kiekvieno trupinio,
 Kas kartą skaudžiau jį praryti...
 Nuryju ir dingsta – iš rankų ir žiaunų –
 Baigės žaidimas, o aš vis išalkęs –
 Duonos!...

1944, gegužė

Hermanas Krukas. „Šiandien tokia diena“

Paslaptis glūdi danguj,
 paslaptis medžiuose.
 Paslaptis gėlėse, apgaubtose baltu
 puraus, švytinčio sniego talesu.
 Kaip žaisliukas diena kibirkščiuoja.
 Būtų galoima gyventi ilgai ir ramiai,
 o žmonės vienas su kitu kariauja...
 Vidudienio saulė apglėbia kalinį ir sargybinių,
 abu jie pakelia žvilgsnį į skliautą,
 šildosi pavasario spinduliuose,
 abu jie šypsosi vaikiškai ir nekaltai,
 džiaugiasi iš aukštybių atsklidusia malone,
 jaučiasi esą su visais broliai ir seserys.

Vasario 28 d.

Hermanas Krukas. „Su savimi“

Čia visi vieniši,
 nes kiekvienas žmogus
 liko vienas, pats su savim,
 tiktai su savim.
 Visa aplink grubu ir subjaurota,
 kieta tarytum akmuo.
 Aš kalbu su savim,
 mąstau su savim
 sau atsakinėju

ir klausiu vien tik savęs:
 „Tu vienas?
 „Kodėl tu vienas?..
 Visus praradai –
 Nuo artimų ligi tolimų?..
 Neverk, kad tu vienas.
 Gal tai didelė tavo laimė,
 Kad čionai tu vienas esi?..

Alfonas Bukontas. „Skridimas per kalną“

Prieš saulėlydį girdžiu
 Laukuose paauglio dainą.
 Balti dulkių stulpai,
 Nuo vieškelio pasisukę,
 Eina per kalną.
 O kalnas jau žalias –
 Lyg pro žalią stiklą.
 O dangus įsirėžia
 Nelauktai į berniūkštį,
 Susprogdina krūtine –
 Jis išgirsta savo balsą,
 Nelygų ir laisvą.
 O balsas kyla,
 Kelia aukštyn tarsi aitvaras.
 Skrenda jis, kojom užkliūdamas
 Už kalnelių ir medžių viršūnių.

Aš gydau žaizdas,
 Aš galvą užvertęs kartoju:
 – Šaunuolis!

Aš bėgu jam iš paskos ir rėkiu:
 – O dabar kristi išmok!..

Perecas Miranskis. „Būgnas ir fleita“

Kada orkestras šokių salėj grojo,
 Į storą būgną ėmė dilbakiuot fleita lieknoji:
 – Ko tavo balsas lyg muziko netašyto,
 Ko negrabiai taip būgniji nuo labo ryto?
 {...}
 Atsakė būgnas fleitai:
 – Iš tiesų,
 Kai kam žavingas aš nesu...
 Bepigu jums melodijom vingiuotis, suptis,
 Kai pirštai glosto jus, kai jus bučiuoja lūpos,
 Bet jei lazda, sunki lazda
 Jums kaštų kailį nuolatos,
 Norėčiau paklausyt tada,
 Kaip melodingai jūsų gerklės užgiedos!..

Leizeris Volfas. „Napoleonas“

Tik man priklauso
 Kraštai pasaulio keturi!
 O kaip vadinasi danguje
 Žvaigždė skaidri?
 O žvaigžde,

Tu paliudyti turi:
 Tik man priklauso kraštai pasaulio keturi!
 Visi carai, karaliai, kaizeriai visi,
 Dreškite ir skubėkite
 Man nusilenkt ir dovanas atnešt:
 – Na-po-le-o-nas – aš !
 Ir mano sostas –
 Žemės vidury!

Jošua Lacmanas (Yehoshua Lutzman, 1906–1984). „Mano giesmė“

Mano giesmė varpoms,
 džiaugsmingai nokstančioms laukuose,
 tegul mano tylūs garsai
 Daro pasaulį dar geresnį.
 Aš girdžiu grūdėlius –
 Jie šypsosi,
 Tarsi kūdikių pirščiukai,
 Mojuodami man. Nutildydami sielvartą.
 Girdžiu bangas, jos pavirsta į šviesą,

Langai sužibės iki stogo kraštų.
 Aš džiaugiuosi, aš tikiu, aš girdžiu –
 Štai mano giesmė suskamba galingai.

Dalijos Epšteinaitės pažodinis vertimas

Jošua Lacmanas. „Mano giesmė“ jidiš kalba (transliteracija)

Mayn gezang tsu di zangen, / -- --/
 vos rayfn freydike in feld, -/- /--/
 zoln mayne shtile klängen /--/- /-
 nokh liber makhn oyf der velt, -/- /- /-/
 ikh her di kerner -/- /-/
 vi finger fun nokh kleyne kinder -/---/-/
 shmeykhlen, grisen,
 fil ikh, vi mayn vey un her nor
 vi di veln nont vu flisen,
 shtromen veln un zey veln
 zeyer kraft in likht tsegisn.
 Veln likhtik vern shoybn,
 biz di kantn fun di dekher,
 ver ikh freydik, ful mit gloybn,
 az mayn lid vet klingen hekher.

1969-07-18